

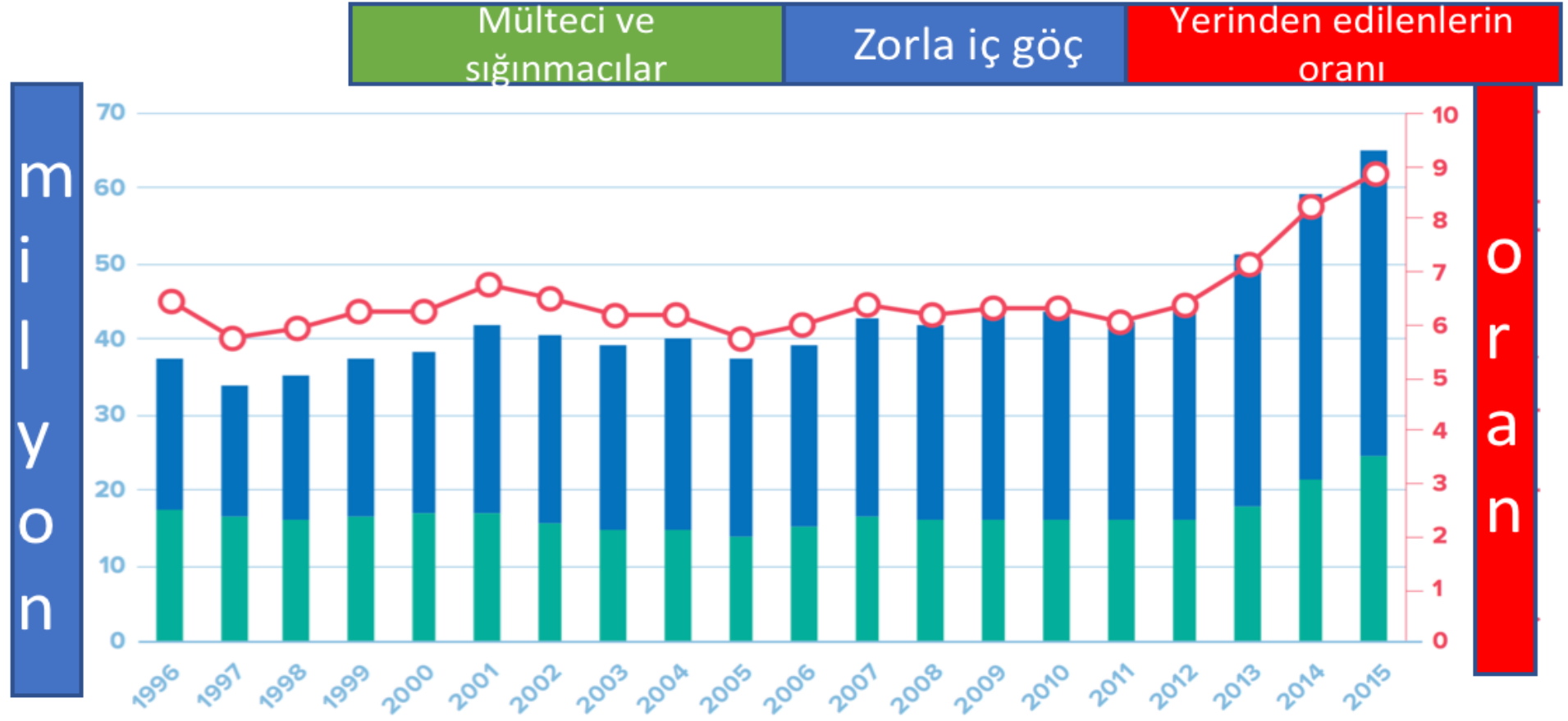
Savaş ve Göç Suriyeli Mülteciler Birlikte Yaşam

Türkiye Ne yapmalı?

Halkların Köprüsü Derneği
adına

Prof. Dr. Cem Terzi

UNHCR, *Global Trends: Forced Displacement in 2015*

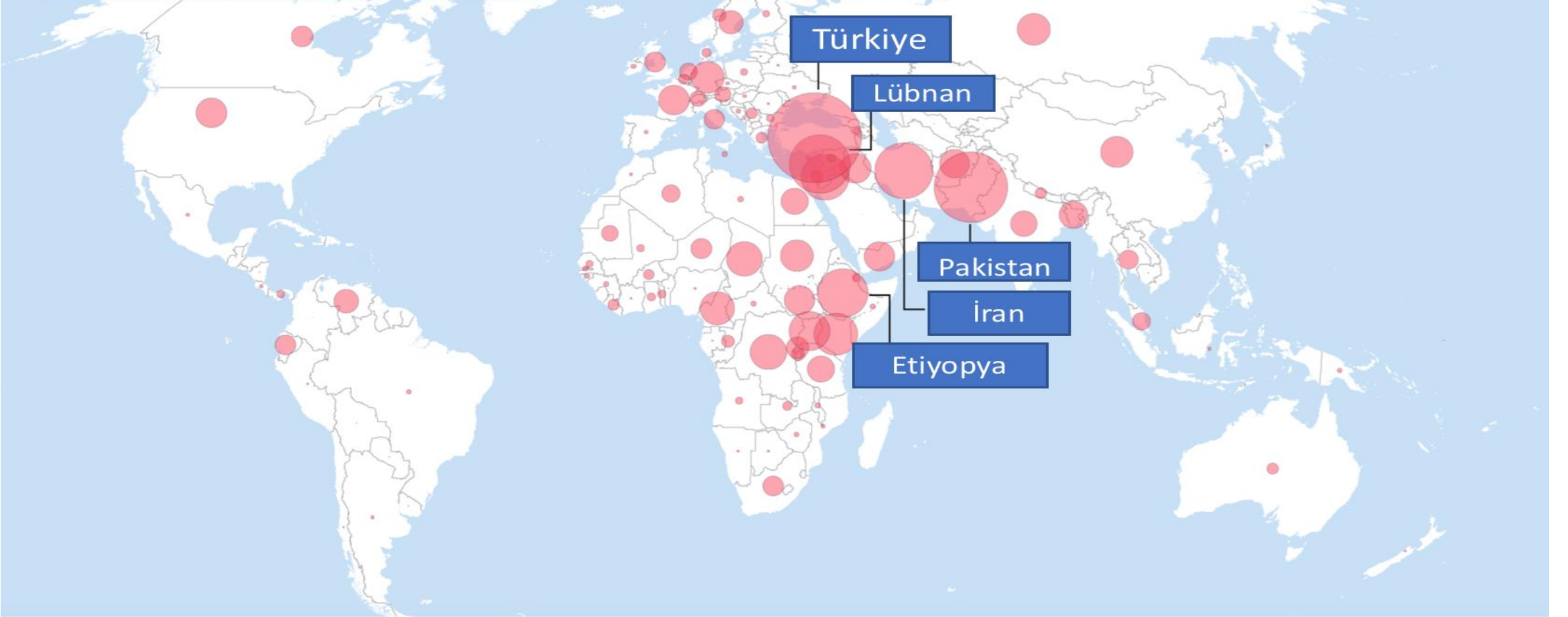

Birleşmiş Milletler'in Haziran 2016 Raporu

- Yerinden zorla edilmiş insan sayısı 65.3 milyon
 - Her 122 kişiden 1'i
- 21.3 milyon mülteci
- 40.8 milyon ülke içi zorla yer değiştirme
- 3.2 milyon sığınmacı
 - Bu rakamlara iklim değişikliği nedeni ile göç eden 19 milyon kişi dahil değildir.
- 65.3 milyon yerinden zorla edilmiş insan için bir ülke kurulsa, bu ülke nüfus olarak dünyanın 21. büyük ülkelerinden biri olurdu
- Bu insanların 10 milyonu vatansız (hiç bir ülke tarafından kabul edilmeyen)
- Mültecilerin %51'i çocuk
 - Yaklaşık 98.400 çocuk anne babasını kaybetmiş ya da onlardan ayrı başka bir ülkede yaşamak durumunda
- 2015 yılında göç ederken Akdeniz'de ölen ya da kaybolan kişi sayısı 5000'i geçmiştir.

- Küreselleşme, neoliberal ekonomi, savaş ve çatışmalar, iklim değişikliği ile bu rakamlar her geçen gün artmaktadır.
- Özellikle Suriye, Libya ve Yemen’de süren savaşlar son yıllardaki mülteci sayısını ciddi biçimde artırmıştır.
- Mültecilerin %54’ü üç ülkeden:
 - Suriye (4.9 milyon)
 - Afganistan (2.7 milyon)
 - Somali (1.1 milyon) kaynaklanmaktadır (2015 yılı sonu verileri)
- Merkez kapitalist ülkelerde mültecilerin sadece %14’ü
 - (107.100 kişi yeniden yerleştirme; yarısı ABD’ne)
 - Mültecilerin %86’sı geri kalmış ve geliştirmekte olan komşu ülkelerde

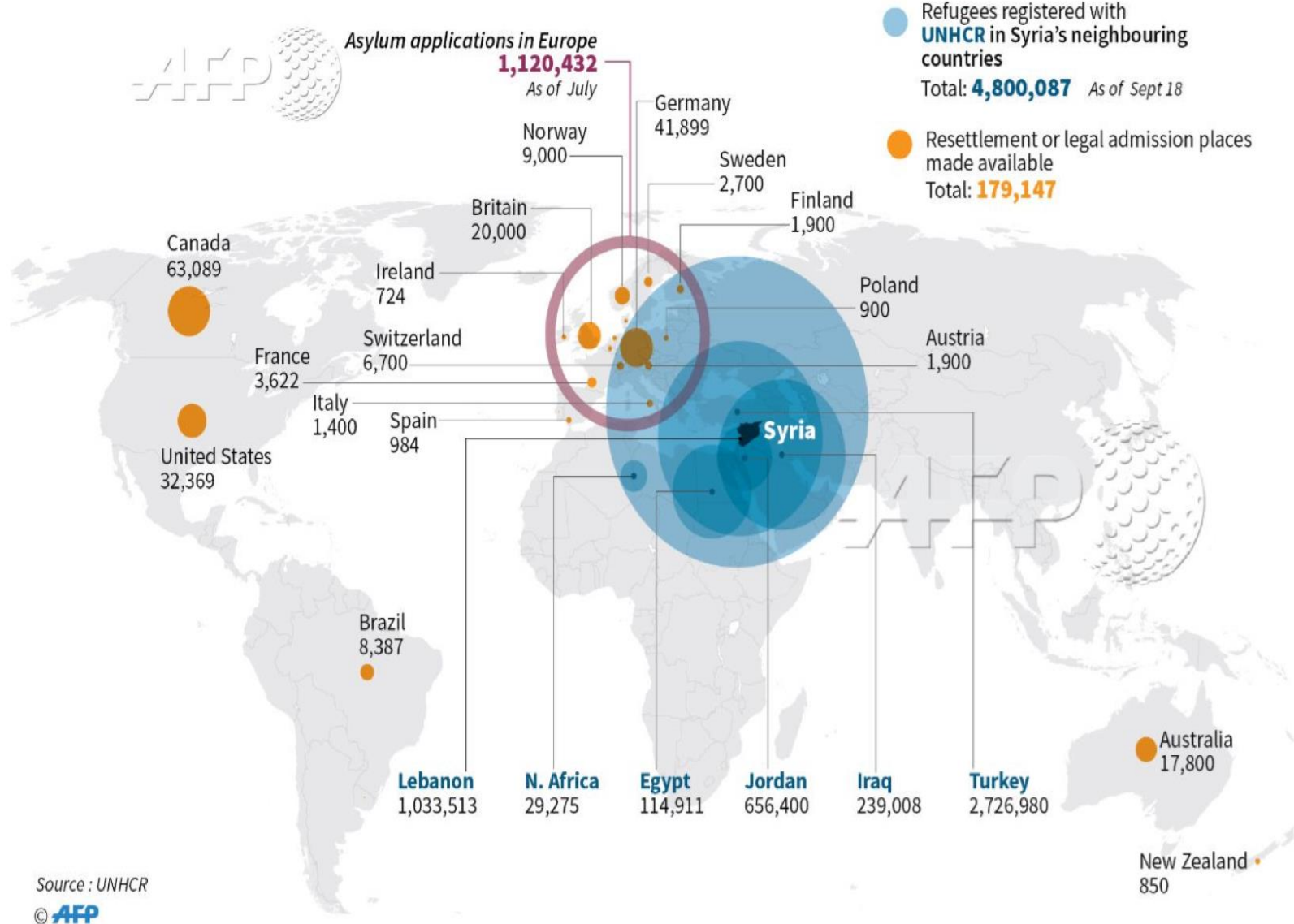
Mülteciler ve mülteci benzeri statüdekiler

En çok Türkiye (2.5 milyon), Pakistan (1.6 milyon), Lübnan (1.1 milyon), İran (979.000), Etiyopya (736.000) ve Ürdün (664.000)

Suriyeli mülteciler

6 yıldır süren savaşta 300.000 kişi öldü ve milyonlarca kişi evini terk etmek zorunda kaldı
(Eylül 2016)

Mülteci krizi?

- ‘Mülteci krizi’ diye adlandırılan bu durum aslında insanlığın ve devletlerin içine düştüğü ekonomik, politik ve tarihi bir krizdir.
- Savaşların körüklenmesinde askeri, ekonomik ve siyasi imkanlarını seferber eden ülkelerin hepsi bugün sayıları milyonları bulan mültecilerden sorumludur, ancak bu sorumluluktan kaçmaktadırlar.
 - Ortadoğu’da 2010’da başlamış olan halk isyanlarının son halkası diyebileceğimiz Suriye’de despot bir rejime karşı barışçıl gösterilerle başlayan ayaklanma, emperyalist devletler müdahalesi ile vekalet savaşına ve şu anda da bizatihi bu devletlerin savaşına evrilmiştir.

Asıl sorun göç değil savaşlardır!

- Göç doğal ve durdurulamaz bir fenomendir.
 - Avrupa tarihinin göçler tarihi olduğunu, yakın zamanda ABD'nin göç ile kurulduğunu hemen hatırlayınız..
- İnsan her zaman göç etmiştir, bu yeni bir şey değildir.
 - Tarih bize göçün çok kültürlü toplumların oluşmasını sağladığını göstermektedir.
 - Yan yana yaşayan çok sayıda kültürlerin olması mümkündür.
- Göçü siyasi ve sosyal olarak kontrol edilemez hale getiren ve bir trajediye dönüştüren savaşlardır...
- Bugün yaşanan göçün temel kaynağı; yıllardır Ortadoğu'da, Afrika'da, Asya'da süren ve son olarak da Suriye'de büyüyen savaş yüzünden yerinden edilmiş milyonlarca insandır.

Göçmen/Mülteci ayrımı sahtedir ve bir tür şiddet uygulamasıdır

- Avrupa'nın sorunu ele alış biçimi, göç eden insanların mülteci ya da göçmen olarak sınıflandırılmasına dayanmaktadır.
- AB, mültecilere yardım için kendisini sorumlu hissederken göçmenlere karşı böyle bir sorumluluk duymamaktadır.
- Aslında bu tanımlamalar ve dolayısıyla ayırım, güç sahibi kişi ve kurumlar tarafından göçmen ve mültecilerin iyiliği için değil politik amaçlarla yapılmaktadır.
- Uluslararası hukuk ısrarla doğrudan yaşamı tehdit altında olan (mülteci) ile daha iyi yaşam koşulları elde etmeye çalışan (ekonomik göçmen) arasında bu ayırımın yapılmasını önermektedir.
- Oysa, mülteciler ile göçmenler arasında böyle zorlama ve sonuçta yapay bir ayırım yapıldığında, insani perspektiften doğan, bu insanların hepsinin yardıma ihtiyacı olduğu gerçeği yok edilerek, göçü kısıtlamaya giden yol açılmış oluyor.
- Bu nedenle Batı'nın bütün stratejisi bu ayırım üzerine kurulmakta ve 'insan hakları perspektifi' adı altında aslında göç kısıtlanmaya çalışılmaktadır.

Göçmen mi? Mülteci mi?

- Bu kategorik ayrımın gerçekte bir ilişkisi yoktur!
- Bugün milyonlarca insan doğrudan can güvenliği tehdidi altında olmasa da evi, iş yeri bombalarla yıkıldığı için, işsiz kaldığı için, ırkı, dini, mezhebi yüzünden iş bulamadığı için... yollardadır.
- Afganistan 10 yıldan uzun süre ekonomik ve politik kargaşa içindedir.
 - Son dönemde Taliban aktiviteleri bu yıl 5000 sivil insan kaybına yol açmıştır.
 - Bugün Suriyelilerden sonra dünyadaki en büyük mülteci kitlesi resmi rakamlara göre 2.6 milyon kimi verilere göre 5 milyon Afgandır.
 - 2009'dan bu yana 145000 Afgan mülteci Avrupa'ya geçmiş durumdadır.
- Irak'ta IŞİD, Eritre'de Isaias Afewerki rejimi, Nijerya'da Boko Haram...

“Batı” sorumludur !

- Mülteci meselesinde kendi ülkesi için doğrudan bir sorumluluk görmeyen her insan şu soruya yanıt aramalıdır:
- Afrika’da ve Ortadoğu’da insanlar kendi sorunlarını çözmekte, kendi toplumlarını değiştirmekte neden başarısız oluyorlar?
- Bu soruyu sordukça Batı’nın (küresel kapitalist sistemin) buna neden izin vermediği anlaşılacaktır.
 - Libya Batı’nın müdahalesi ile kaosa sürüklendi. Bugün Libya’da birbiri ile savaşan üç hükümet var.
 - Irak’ta bugün IŞİD’in yükselmesine neden olan durumun asıl sebebi ABD’nin Irak işgalidir.
 - Orta Afrika Cumhuriyeti’nde kuzeydeki Müslümanlar ile güneydeki Hristiyanlar arasında devam eden iç savaş, bir anda ortaya çıkan bir etnik nefretten ibaret değildir. Çatışmalar kuzeyde petrol bulunmasından sonra Fransa’nın ve Çin’in petrol kaynaklarını kontrol etme girişimleri ile tetiklendi....
- Bu örnekleri kolaylıkla çoğaltabiliriz.

Suriye halkının isyanı emperyalist devletler tarafından çalınmıştır!

- Emperyalist devletler bölgedeki enerji/karbon kaynaklarının kontrol etme yarışında/savaşındalar. ABD, Avrupa Birliği, Çin, Rusya... bu kaynaklara erişiminde bir güç olmaya çalışmaktadır.
- Bu uzun savaşlar dolayısıyla, Afganistan ortadan kalktı, Irak ortadan kalktı. Sıra Suriye'de...
- Suriye halkının failliği çalınmıştır.
- Bölgede **askeri aktivasyon gösteren** tüm ülkeler bu durumdan sorumludur
- **ABD, Avrupa Devletleri, Rusya, Türkiye, Suidi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, İran....**

Güvenlik sorunu? Yeni ırkçılık!

- Göç, bugün Batı devletlerinde en önemli güvenlik sorunu olarak görülüyor.
- Devletler bilinçli bir şekilde, göçmenleri, işsizlik, şiddet, güvensizlik, uyuşturucu trafiği ve insan kaçakçılığı gibi sorunlardan sorumlu kişiler olarak gösteriyor ve kriminalize ediyorlar.
- Toplumların göçmenlerden korkması sağlanıyor.
- Göçle ilgili “akın”, “işgal”, “istila”, “zorla girme” gibi ırkçı terimlerle yabancı düşmanlığı körükleniyor.
- Sosyopolitik yapının ürettiği yapısal sorunlar, toplumun dikkatinden kaçırılmış ve her problem göçmenlere bağlanmış oluyor.
- Kapitalizmin yapısal sorunları; toplumsal eşitsizlikler ve ayrımcı uygulamaların yerine, göçmenlerin sebep olduğu öne sürülen ‘kültürel uyumsuzluk’ söylemine odaklanmak yeni siyasetenin ana popülist yöntemi haline gelmiştir.

Yeni popülizmin

- Güvenlik söylemi, göçmenlerin etnik/dini/kimlik taleplerinin üstünü örtmek ve sosyal entegrasyon politikalarının başarısızlığını gizlemek için kullanılmaktadır (Akademi de bu Őu un ortağı)
- Göçmenlerle ilgili sorunlar, aslında o ülkenin vatandaşları için de geçerli olan, yoksulluk, işsizlik, ayrımcılık, yabancı düşmanlığı, farklılık korkusu, milliyetçilik ve ırkçılık gibi yapısal sorunlardan kaynaklanmaktadır.
- Refah devletlerinin  k ř , merkez kapitalist ülkelerde ortaya çıkan end strisizleşme ve küreselleşmenin doğurduğu yapısal sorunlar, göçmenlerin ulusun birlik ve saflığına karşı tehdit oluşturduğu algısına indirgenmeye çalışılmaktadır

En varsılın en yoksula karşı yürüttüğü savaş

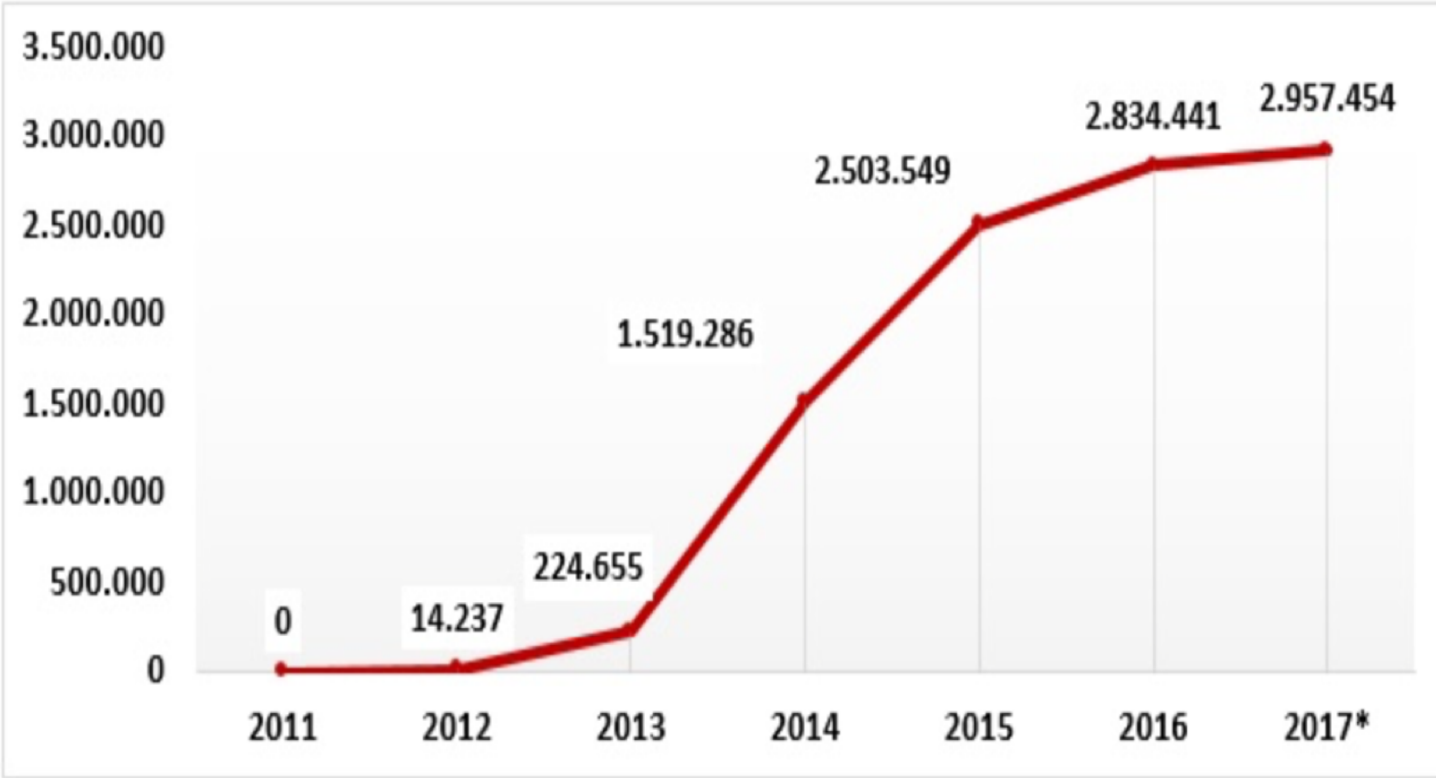
- Göçmenleri toplumun kültürünü bozan, kaynaklarını baltalayan, iş olanaklarını çalan, garip gelenekler ve dinler getiren hayali bir yabancı düşman olarak, son zamanlarda da teröristler olarak sergiliyorlar.
- Günümüzde modern devlet, kültürel ve dini farklılıkların yaratacağı ‘kirlenmeye’ karşı steril kalabilmek için ulusun sosyal ve kültürel yapısını korumaya çalıştığını iddia ederek göçmelere karşı bir savaş yürütüyor.
- Avrupa’nın büyük bölümünde sınır kontrolünün sağlanmasından Avrupa sınır ajansı Frontex sorumludur.
 - Frontex’in acil bir durumda harekete geçmek üzere 21 uçağı, 27 helikopteri ve 116 botu bulunuyor.
 - Bunun dışında “Ulysses” deniz sınır projesi aracılığı ile bir AB sahil polis gücü oluşturuldu.
 - 2003’te Algeciras ve Palermo arasında Akdeniz devriyeleri göreve başladı.
- Bütün bunlar yetmediğinde ise NATO askeri gemileri devreye sokuluyor.

Türkiye'nin yaklaşımı

- Cumhurbaşkanı ve AKP Suriyeli mültecilere yönelik ilk günden itibaren “misafir ağırlama” yaklaşımını ve İslami değerlere uygun merhamet duygusunu dillendirmektedir.
- “Suriye’deki zorba rejimden” kaçan Suriyelilere *muhacir*, onlara yardım edenler de *ensar* (müslümanların Mekke'den Medine'ye göçmesi ve Medineli halkın yaptıkları yardımlar nedeniyle ensar adını almasına göndermede bulunularak) tanımlaması yapılıyor.
- AKP’nin Suriyeli mültecileri millileştirmesi veya Müslüman kardeşliği üzerinden soydaşlaştırılması çabalarının arkasında **bölgesel güç olma arayışı** vardır.
- Bir yandan AB ülkelerinin aksine Türkiye’de Suriyelilere gösterilen misafirperverlik ve merhametin milli gurur kaynağı olduğuna vurgu yapılıyor, öte yandan her fırsatta Suriyelilerin AB’ye karşı bir **kitlesele göç tehdidi** olarak kullanılmasından çekinilmiyor!

Mart 2017, Resmi/Kayıtlı Suriyeli Mülteci Sayısı

YILLARA GÖRE GEÇİCİ KORUMA KAPSAMINDAKİ SURİYELİLER

*09.03.2017 tarihi itibarıyla

- Şu anda 3.5 milyon Suriyeli Türkiye’de yaşamaktadır.
 - Bugün resmi verilere göre Türkiye nüfusunun yaklaşık %4’ünü, gerçek rakamlara göre ise yaklaşık %5’ini Suriyeli mülteciler oluşturmaktadır.
- Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne koyduğu coğrafi sınırlamayı sürdürerek sadece Avrupa’dan gelenlere mülteci statüsü vermektedir.
 - Suriye, Afganistan, Irak, İran ve Afrika ülkeleri gibi Avrupa dışından gelen çok sayıdaki sığınmacıya mülteci statüsü vermemektedir.
- Sadece Suriyeliler için önce misafir denmiş sonra geçici koruma statüsü yaratılmıştır.
 - Böylelikle Suriyelilerin uluslararası koruma başvuru imkânı ortadan kaldırılmıştır.
- Türkiye’deki milyonlarca mültecinin burada onurlu bir yaşam kurmalarını sağlayacak haklara erişimleri sınırlıdır ve bu insanların başka ülkelere mülteci olarak gitmeleri engellenmektedir.
 - Kalıcı oturma izinleri yoktur.
 - Bakanlar kurulu kararı ile geri gönderilmeleri mümkündür.

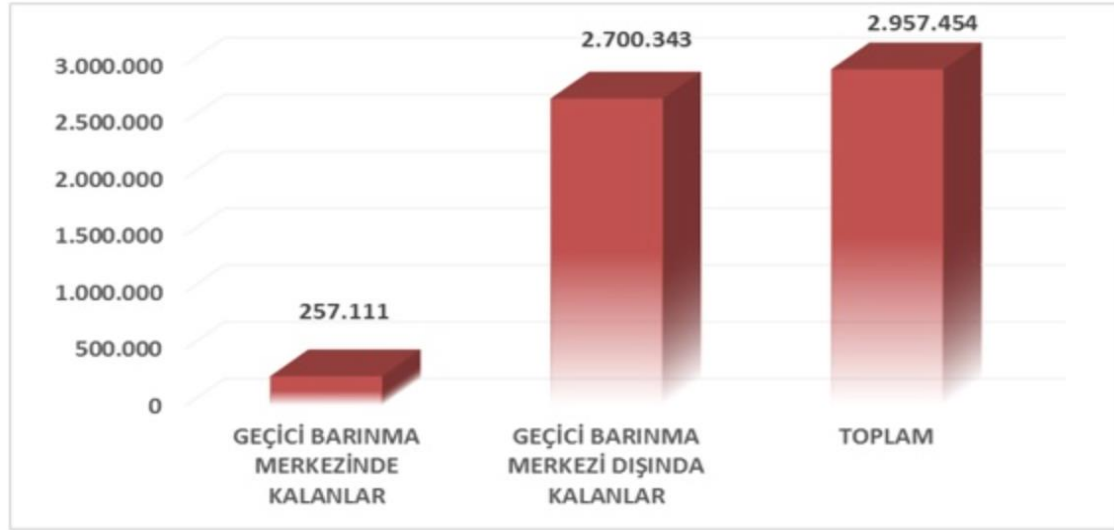
Statü : Misafir!

- 260.000 Suriyeli mülteci, 23 kampta yaşamaktadır.
- Bu kampların bazıları, sınıra yakın konumları sebebi ile uluslararası standartlara aykırıdır.
- Kamplar halen insan hakları örgütlerinin izlemesine ve denetimine kapalıdır.
- Kamp yaşamının acil ihtiyaçları karşılayan geçici bir çözüm olması gerekirken, Türkiye’de bu durum 5 yılı aşkın bir süredir devam etmektedir.

Barınma: Saldım çayıra mevlam kayıra!

GEÇİCİ BARINMA MERKEZLERİ İÇİNDE VE DIŞINDA KALAN SURİYELİLER

- Kamp dışında yaşayanlar için sistematik bir barınma programı geliştirilmemiş; milyonlarca mülteci, insan onuruna yakışmayan bir yaşama mahkûm edilmiştir.
- Hali hazırda, birçok mülteci metruk binalarda, parklarda, köprü altlarında, naylon çadırlarda yaşama tutunmaya çalışmaktadır.

Çalışma yaşamı

- Haziran 2106'dan bu yana koşullu çalışma izni verilmişse de sadece 10. 000 Suriyeli mülteci resmi belgeli çalışabilmektedir.
 - Kayıt dışı çalıştığı tahmin edilen Suriyeli sayısı 300.000-500.000'dir.
- Suriyeliler daha düşük ücretle ve kayıt dışı olarak iş bulabilmektedirler.
- Bu durum, doğal olarak kötü çalışma şartlarına ve çocuk işçilik sorununa yol açmaktadır.

Demografi

BIYOMETRİK VERİLERİ ALINARAK KAYIT ALTINA ALINAN SURİYELİLERİN YAŞ VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI (09.03.2017)

YAŞ	ERKEK	KADIN	TOPLAM
TOPLAM	1.580.866	1.376.588	2.957.454
0-4	184.667	171.670	356.337
5-9	218.460	205.821	424.281
10-14	165.803	152.961	318.764
15-18	136.431	115.321	251.752
19-24	246.439	189.085	435.524
25-29	160.244	125.314	285.558
30-34	135.170	106.227	241.397
35-39	96.012	79.453	175.465
40-44	67.537	63.204	130.741
45-49	52.043	47.900	99.943
50-54	41.946	40.206	82.152
55-59	28.168	28.074	56.242
60-64	19.579	19.992	39.571
65-69	13.023	13.396	26.419
70-74	6.951	7.709	14.660
75-79	4.313	5.141	9.454
80-84	2.274	2.873	5.147
85-89	1.228	1.522	2.750
90+	578	719	1.297

- Suriyeli mültecilerin %47'si kadın ve %45'i çocuktur.
- Yaklaşık 400.000 bebek Türkiye'de doğmuş durumdadır.
- Kadın ve çocuk mülteciler çok özel sorunlar yaşamaktadırlar. Kadınlar 2. ya da 3. eş olarak evliliklere mecbur bırakılmaktadır.
- Suriyeli kadınların sosyal yaşama entegrasyonu ve çalışma yaşamına dahil olmalarında pek çok engel mevcuttur.

Eğitim : Kayıp nesil!

- Okullara kaydedilen Suriyeli çocuk sayısında kademeli yükseliş (Haziran 2015 ile Mart 2016 arasında yüzde 50 artış) gözlenmiş olmasına rağmen Milli Eğitim Bakanlığı'nın Kasım verilerine göre, okul çağındaki 900,000 çocuktan 400,000'i herhangi bir eğitim kurumuna kayıt edilmiş değildir.
- Okula başlayan Suriyeli çocukların ise ayrımcılık ve yoksulluk gibi nedenler ile okulu bırakma oranları yüksektir.
- Ailelerin çocuklarını geçici eğitim merkezlerine göndermeyi tercih etmesinin veya hiç okula göndermemelerinin asıl nedeni yoksulluktur.
 - Geçici eğitim merkezlerinde eğitim süresi birkaç saat ile sınırlı olduğundan öğrenciler evin bütçesine katkı sağlamak için kayıt dışı işlerde çalışabiliyor.
 - Aynı sebeple, çocukların orta ve lise sınıflarına geldiğinde okuldan ayrılma oranı da artıyor.
- Okul çağındaki birçok Suriyeli çocuk kaçak ve vasıfsız işgücü olarak genelde inşaat, imalat ve tekstil sektörlerinde çalışarak ailelerine destek sağlıyor.

Sağlık

- Sağlık hizmetleri ve eğitim hakkı gibi temel haklara erişmek için geçerli kimlik kartına sahip olmak bir ön koşul olarak sunulmaktadır.
- Ancak, mültecilerin kayıt yaptıırma ve kimlik alma işlemleri çok uzun zaman almakta ve bu süre zarfında hiçbir kamusal hizmetten faydalanamamaktadırlar.
- Mülteci çocukların aşılınması ve gebelik takibi gibi önleyici sağlık hizmetlerinin sunulmasında büyük problemler yaşanmaktadır.
- Hastanelerde tercümanlık hizmeti sunulmadığı için mülteciler nitelikli hizmet alma konusunda sıkıntılar yaşamaktadırlar.
- Sağlık hizmetlerine erişim imkânı bulan mülteciler ilaç temini konusunda bürokratik engellere takılmakta ve maddi imkanları olmadığı için tedavileri tamamlanamamaktadır.

AB-Türkiye Geri Gönderme Anlaşması Mart 2016

- Avrupa Komisyonu'nu rakamlarına göre 1 yılda Yunanistan'dan geri gönderilen insan sayısı 1.487'dir.
- Türkiye'den AB ülkelerine ise sadece 3.865 Suriyeli alınmıştır.
- Bunun toplam 72.000 kişilik hedefe kıyasla çok düşük bir rakam olduğu; anlaşmanın yürütülemediği ortadadır.
- Üstelik Türkiye'de 3.5 milyon Suriyeli olduğu gerçeği göz önüne alındığında anlaşmanın sorumluluk paylaşma gibi hiçbir niyetinin olmadığı gibi 72.000 kişi gibi küçük bir grubu bile Avrupa'ya kabul etmekte çok isteksiz olduğu açıktır.

AB yardımları

- Avrupa Komisyonu'nun Türkiye'ye 39 proje uyarınca, 2016-2017 için 1.5 milyon Euro vereceği söylenmekte, ancak kamuoyunda bu bilgiler açık ve şeffaf olarak paylaşılmamaktadır.
- Acil Sosyal Güvenlik Ağı ("Emergency Social Safety Net, ESSN") programı, Ekim 2016'da Avrupa Komisyonu Dünya Gıda Programı ("World Food Program, WFP") ve Kızılay tarafından başlatıldı.
- 1 milyon mülteciye günlük temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere bir sosyal yardım kartı verileceği söyleniyor (100 TL/ay).
- Başlangıç bütçesi 348 milyon Euro (Avrupa Komisyonu'nun şimdiye kadarki en büyük yardım bütçesi) olarak ilan edildi.
- Türkiye ise şimdiye kadar mültecilere 12 milyar Euro harcadığını öne sürüyor.
- Acil Sosyal Güvenlik Ağı uygulamasında, Suriyelilerin başvurularına müteakip ihtiyaç durumları değerlendirmesi söz konusudur.
 - Değerlendirme kriterleri mülteciler tarafından bilinmediği gibi Türkiye kamuoyu da bilgi sahibi değildir.
- 2017'nin ilk aylarından itibaren, her ay nakit yardımı için elektronik para kartı verilmeye başlanmıştır.
 - Hak ettiği saptanan ailelere fert başına ayda 100 TL yüklenecek bir Kızılay Kartı verilmektedir.
 - Acil Sosyal Güvenlik Ağı uygulamasından sadece 1 yıl yararlanmak mümkündür, ancak kart alan mültecilere yardımın süresi hakkında da bilgi verilmemiştir.

Eğitim hibesi

- Ailelere, çocuklarını okula göndermeye teşvik için, “eğitim hibesi” adı altında şartlı ek bir nakit destek sunmaya yönelik çalışmalar olduğu biliniyor.
- Okula devam eden her çocuk için aylık 35-60 TL ve her dönem için tek seferlik ek 100 TL yardım düşünülüyor.
- Ancak bu uygulama henüz çok sınırlı, mültecilerin bilgisi yok ve Suriyeli aileler çocuklarını okula kaydettirmede büyük zorluklar yaşıyorlar.
- Okul kaydı için gerekli olan muhtarlık kaydını pek çok mülteci kira kontratı olmadığı için çıkaramıyor.
 - Kira kontratı yapılamamasının bir nedeni bu evlerin kiralanabilecek resmi nitelikleri olmayan kömürlük, çıkma kat gibi yerler olması, diğer bir nedeni de ev sahiplerinin vergiden kaçmak için kira kontratı yapmaya yanaşmamalarıdır.

AB-Türkiye Anlaşması

- Anlaşma Türkiye-AB ilişkilerini çok olumsuz etkilemiş eskisinden daha kötü hale getirmiştir.
- Suriye’de kalıcı bir barış sağlanmamıştır. Suriye’den dışarıya göç sürmektedir.
- Türkiye Suriye sınırında geçişleri engellemeye 2016’da da devam etmiştir; 424.641 kişi sınırda Suriye tarafında tutulmaktadır.
- Sınır 911 km uzunluğunda duvar örülmekte ve duvarın bu yıl sonunda bitirilmesi planlanmaktadır.
- AB’nin sınırlarını militarize etme politikası Suriye ile komşu ülkelere de kötü örnek olarak bulaşmıştır.
- Türkiye-Suriye sınırındaki 18 geçiş noktasından sadece ikisi açıktır ve sadece ağır hasta Suriyeliler sağlık hizmeti için Türkiye’ye alınmaktadır.
- Türkiye’den Suriye’ye şimdiye kadar ciddi bir dönüş olmamıştır. 2016’da Carablus’a dönen Suriyeli sayısı sadece 23.926’dır.
- 4 milyon mülteci le Türkiye yeryüzünde an çok mülteci barındıran ülke haline gelmiştir.
- Bu durum ülkenin iç siyasetini, ekonomisini, dış siyasetini her geçen gün olumsuz etkilemekte, kalıcı sürdürülebilir bir çözüm geliştirilememekte, mülteciler bir siyasi koz olarak kullanılmaya devam edilmektedir.
- AB mültecilere hiçbir insani çözüm sunmamıştır. Sorun olduğu yerde durmaktadır. Sadece kısmen ve şimdilik AB sınırları dışındaymış gibi yapılmaktadır.

HALKLARIN KÖPRÜSÜ DERNEĞİ

SURİYELİ MÜLTECİLERE VATANDAŞLIK VERİLMESİ TARTIŞMASINDA DERNEK GÖRÜŞÜ

25 Temmuz 2016

- **Suriyeliler dahil tüm yabancılara mülteci statüsü verilmeli ve vatandaşlık hakkı tanınmalıdır**

- Mutlak ve koşulsuz konukseverliği savunarak, göçmenler ile, mülteciler ile, ezilenler ile, ötekiler ile var olan siyasi ve hukuki düzenlemeleri aşan bir ilişkiye dair niyetimizi ortaya koyuyor ve bu insanları ezen, sömüren her türlü sınırlandırmalara karşı mücadele yolunu açmış oluyoruz.
- Ulusu ortak yaşamı paylaşan herkes olarak yeniden tanımlamayı, ulus kavramını genişleterek zenginleştirmeyi ve böylelikle ulusu hep vurgulanan tekçiliğinden özgürleştirmeyi talep ediyoruz.
- Vatandaşlık talebimizin arkasında, başka bir dünya özlemi yatıyor. Ve bu dünyayı, herkes için istiyoruz.

- ‘Toplumsal entegrasyondan’ bizim anladığımız Suriyelileri yutup sindirmek değildir, onlardan iş gücü, mesleki ve ekonomik kapasitelerinize göre yararlanmak değildir, onların kimliğine, kültürüne, inançlı olup olmadığına, dinine, mezhebine, diline, ulusal aidiyetine, etnik kökenine bakarak toplum mühendisliği için kullanmak değildir.
- Tam tersine, eşitlikçi, demokratik beraber yaşama pratiklerini birlikte inşa etmektir.
- **Biz her birinizi tanımak ve kabul etmek üzere bütün yabancılara hoş geldiniz diyoruz.**
- Biliyoruz ki aslında bir zamanlar her birimiz yabancı idik, ve her birimiz yeniden yabancı olabiliriz.
- Şans eseri bu topraklarda doğmuş olmak bizleri ev sahibi yapmaz, bütün topraklar herkesindir.
- Tam da bu yüzden, konukseverlik evrenselciliktir ve o haklar için verilen her tür mücadeleye hepimizi dönüştürür, demokratik sonuca yakınlaştırır.
- Biliyoruz ki bu ütöpik pozisyon aslında pratiğı dönüştürücü güçtür ve bu ütopya sizden çok bizim ihtiyacımızdır; insan olabilmek, insan kalabilmek için ihtiyacımızdır, demokratik bir dünya düzeni, demokratik bir ulus devlet için ihtiyacımızdır.

- Vatandaşlığın ulus devlet aidiyeti ile sınırlanmasını ret etmekle ulus devletlerin etnik ve/veya dinsel totalitarizmin uygulayıcısı olmasını ret etmiş oluyoruz.
- Bunun yerine ulus devleti dinamik bir birarada yaşam iradesi için yeni gelenlerle de gönüllülükle ortaklaşabilen bir politik toplum formu olarak tanımlıyoruz.
- Unutmayalım, uygarlık “yerleşme” ile başlar.
- Birilerinin yerleşme haklarını elinden aldığınızda aslında insanlığın bir kısmını insanlıktan çıkarıyorsunuzdur ve aslında bu bizzat insanlığı yok etmektir.
- Ulus ortak bir yerleşme kararından başka bir şey değildir ve yeni gelenlerin bu karara katılması ulusu yok etmez, tersine ulusu genişletir, güçlendirir.

Türkiye'ye sığınan insanları vatandaşlıkla eşit statüde nasıl içeririz?

- Onları hem kendi ülkelerine yabancılaştırmadan, özlemlerini, dönüş isteklerini yok etmeden, ama aynı zamanda insanlık dışı bir muameleye maruz bırakmadan konumlandırabileceğimiz bir düzenleme nasıl yapılabilir?
- Türkiye'nin önünde duran soru budur.
- Bunun için kuşkusuz ki yeni anayasal düzenleme yapma gereği vardır.
- Anayasanın eşit vatandaşlık üzerinden yeniden kurgulanması gerekmektedir.
- Türkiye sosyal entegrasyona sadece Suriyeliler için ihtiyaç duymuyor. Bütün toplumun sosyal entegrasyona ihtiyacı var.
- Eşit vatandaşlık meselesine insan hakları ve demokrasi açısından bakıldığında en az Suriyeliler kadar Türkiyelilerin de sosyal entegrasyona ihtiyacı var.
- Bu da insan haklarını esas alan demokratik bir anayasa değişikliği ile mümkündür.

Sosyal entegrasyon ilkeleri

- Güvenli bir ikamet statüsü
- Eğitim olanaklarından eşit biçimde yararlanma
- Emek piyasasında eşit biçimde yer alabilme
- Sosyal güvenlik ve sağlık hizmetlerine eşit biçimde ulaşabilme
- Geleneksel kültürlerin korunabilmesi
- Yabancı düşmanlığından arınmış bir ortamda yaşayama olanağının sağlanması
- Türkiye'nin toplumsal ve siyasal yaşamına katılabilme olanağının sağlanması

Türkiye toplumundaki sosyal entegrasyon için engel oluşturan durumlar

Korku ve Yabancı Düşmanlığı

- Çok yüksek sayıda yabancının çok kısa zamanda topluma katılmasının yarattığı yeni durum toplumda nasıl çözüleceğini kestiremediği bir büyük sorun algısı oluşturmuş durumdadır.
- Türkiye toplumunda resmî ideoloji ve eğitim ile oluşturulmuş uzun yıllardır var olan yabancı düşmanlığı ve Arap karşıtlığı önemli bir sorundur

(Klişe düşünceler: “Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur”, “Araplar bizi arakadan vurdu”, “Araplar pistir”...)

Ekonomiye yük ve İşsizlik

- Mülteciler ülke ekonomisine bir yük gibi görülüyor.
 - Hükümetin mülteciler için kaynakları ve dökümünü vermeden 24 milyar TL harcandığı şeklindeki açıklamaları, böyle düşünenleri körüklemektedir.
 - Suriyelilerin Türkiye vatandaşlarına kıyasla daha fazla sosyal yardımdan faydalandıklarına yönelik yanlış bir algıya yol açılmıştır.
- Mülteciler ülkedeki işsizliğin nedeni gibi görülüyor.
 - Yaklaşık 3,5 milyon işsiz Türkiye vatandaşı emek piyasasında, çoğunlukla kayıt dışı ve düşük ücretle çalışan Suriyelilere tepki gösteriyor.
 - Bu durumun asıl sorumlusu olan hükümet ve bu durumdan haksız kazanç sağlayan işverenlerden çok, durumun asıl mağdurları Suriyeliler suçlanıyor.

Yoksul rekabeti

Etnik ve sınıfsal fay hatları

- Toplumun en yoksul kesimleri, vasıfsız inşaat, tarım ve tekstil işçileri, yoksulluk yardımı alan aileler iş ve sosyal yardımlardan yararlanma konularında Suriyelilerin yarattığı rekabetten hoşnutsuz
 - Özellikle yıllardır geçici tarım işçiliği yaparak geçinen Güneydoğu'dan Batı'ya tarım bölgelerine gelenler işlerini kaybettiler.
 - Büyük şehirlerin varoşlarında yaşayan yoksul emekçi kesimleri de bu durumdan benzer biçimde etkileniyor.
- Dolayısıyla etnik, ideolojik fay hatları sınıfsal eksenlerle örtüşüyor.

Hak yerine yardımseverlik

Sorumlu kim?

- Hükümetin hak temelli yaklaşım yerine yardım/hayır temelli yaklaşımı yüzünden, Türkiye toplumu Suriyelilerin mülteci olarak sahip olmaları gereken hak ve hizmetleri bir lütuf olarak görüyor.
 - Türkiye vatandaşların aksine, Suriyelilerin sosyal sigorta sistemine ödeme yapmadan sağlık hizmetlerinden yararlandıklarını, kamu hizmetlerinden faydalanma noktasında kayırıldıklarını düşünüyor.
- Suriye'de savaşın tırmandırılmasında yapılan hatalardan ve dolayısı ile mülteci meselesinden sorumlu olduğundan bahsedilmediği için vatandaşlar Türkiye'nin sorumluluğunu kavramakta güçlük çekiyorlar.

Ekonomik, demografik ve kültürel gerilimler

- AB, Suriyeliler ve Türkiyelileri benzer dini ve kültürel özellikler ile kolaylıkla bir arada yaşayabilir görüyor.
- Hükümet ise bütün gücüyle meseleyi din kardeşliği ve hayırseverlik yaklaşımları ile ele almaya çalışıyor.
- Oysa, Suriyeliler ve Türkiyeliler arasında ekonomik, demografik ve kültürel gerilimler mevcut.
- Özellikle Kürtler, Aleviler, laik kesim ve dini azınlıklar çeşitli tedirginlikler yaşıyorlar.
- Bu endişelerde hükümetin mülteci meselesine insan hakları temelinde yaklaşım geliştirememesinin payı büyük.

Güvenlik tehdidi algısı

- Suriyelileri bir güvenlik tehdidi olarak gören kişi sayısı da az değil.
- Suriye'deki savaşta radikal örgütlere bağlı cihatçıların açık kapı politikasından yararlanarak Türkiye'ye girmiş olmasından şüpheleniliyor.
 - Hala çok sayıda kayıtsız Suriyelinin olması bu endişeleri destekliyor.

Siyasi ve toplumsal kutuplaşma

- Ülkedeki siyasi kutuplaşma yüzünden, azınlıkta olan, iktidara güvensizlik duyan birçok kesim, hükümetin mültecilerin yerleştirilmesi konusunda stratejik hamleler yaptığını düşünüyor.
- Toplumsal kutuplaşma, her konuda sağlıklı tartışma yapma imkanının önünü kesiyor.
- Siyasi partilerin etnik, mezhepsel ve kültürel kimlik üzerinden ayrışan tabanları var. Bu da mülteci entegrasyonu konusunu siyaseten daha hassas hale getiriyor.
 - Suriyelilere vatandaşlık verilmesi halinde AKP'yi destekleyeceklerine dair inanç yapıcı tartışmayı engelliyor.

Muhalefetin nefret söylemi

- Muhalefet partilerinin özellikle seçim dönemlerinde Suriyelilere yönelik nefret söylemini siyasi rant için kullanmaları, nefret söyleminin topluma tepeden aşağı doğru yayılmasına sebep olmaktadır.

Var olan Yasa ve Yönetmelikler Çerçevesinde Yapılabilecekler

- Hükümet, uygulanan politikaları, benimsenen yaklaşımları ve karşılaşılan sorunları kamuoyuna dürüstçe açıklamalıdır.
- Suriyelilerin kamu hizmetlerine ayrılan bütçeye yük bindirdiği, ücretleri düşürdüğü gibi haklı veya haksız endişeleri ciddiye almalı ve halka ilgili bilgilendirmeleri yapmalıdır.
- Toplumda yabancılara yönelik mevcut önyargıların gidermek ve klişe düşüncelerden kurtulmayı sağlamak için çaba gösterilmeli ve ülkedeki Suriyeli nüfusun çeşitliliğine vurgu yapılmalıdır.
- Suriyelilerin ekonomiye olan etkileri açık biçimde toplumla paylaşılmalı kayıt dışılıkla, güvencesiz ucuz emekle ve çocuk işçiliği ile etkin mücadele edilmelidir.
 - Çalışma iznine başvuru sürecinin zorunlu olarak işverenler üzerinden yürütülmesi koşulunun kaldırılması
 - Çalışma izni alma prosedürlerinin kolaylaştırılması ve mesleki eğitim programlarına Türkçe öğreniminin eklenmesi
 - İstihdam politikalarının geliştirilmesinde mültecilerin farklı ekonomik profilleri, meslek ve dil eğitimi gereksinimi göz önünde bulundurulması

- Mültecilerin yoğun olduğu sınır illere destek amacıyla verilen uluslararası yardımların dolaylı katkıları topluma açıklanmalıdır.
- Mesleki eğitim ve Türkçe öğrenme olanakları Suriyelilere etkin bir şekilde sunulmalıdır.
- Türkiye vatandaşı kadınlar ve gençler lehine İşkur tarafından sağlanan iki yıldan dört yıla kadar sosyal sigorta primi ödemelerinden muaf olma gibi teşvikler Suriyelilere de sağlanabilir ve bu sayede bu kişiler istihdama yönelik hizmetlerden daha verimli şekilde faydalanabilir.
- Seyahat izni evraklarının en az bir yıl süreyle ve çoklu seyahat için verilmesi ve prosedürün kolaylaştırılması yönünde adımlar atılmalıdır.

- Mültecilerin yoğunlukla yerleştiği belediyelere hükümetten ek mali kaynak sağlanmalı ve mültecilerle ilgili karar süreçlerine belediyeler de dahil edilmelidir.
- Resmi istatistiklere göre mültecilerin suç oranlarının artmasına etkisi çok düşüktür. Bu bilgiler düzenli olarak topluma ulaştırılmalıdır.
- Türkiye vatandaşları ve Suriyeliler arasında sistematik bir diyalog sağlanmalı böylece Suriyelilerin kayıtsız şartsız AKP'yi destekleyecek homojen bir yapı olduğuna dair ön yargıyı kırılmalıdır.

- Toplumsal kutuplaşma, sağlıklı tartışma yapma imkanının önünü her konuda olduğu gibi mülteci meselesinde de kesiyor.
- Siyasi partiler etnik, mezhepsel ve kültürel kimlikler üzerinden ayrışan tabanları üzerinden pozisyon ve söylem üretiyorlar.
- Toplumun ve mültecilerin ihtiyaçları kolaylıkla göz ardı edilebiliyor. Bu da mülteci konusunu yeni bir siyasi kutuplaşma vesilesi haline getiriyor.
- Topluma bunları anlatmak yerine, mülteci karşıtı bir pozisyon almaları, hatta nefret söylemi üretmeleri sorunun kamuoyunda sağlıklı tartışılmasını önlüyor.
- Bunu büyük hatadan vaz geçmenin yolu, bütün partilerin mülteci meselesine insan hakları temelli yaklaşım ilkesini benimsemesidir.
- Partilerin bu amaçla temas grupları oluşturmaları ve İnsan Hakları örgütleri ile birlikte çalışmalarını yararlı olabilir.

- Hükümetle olan ideolojik temelli farklılıklar mültecilere insani yaklaşımın önünde bir engel olabiliyor, mültecilerin istihdam gibi pratik ekonomik sebeplerle batı illerine geldiğini görmeyi engelliyebiliyor. Örneğin, İzmir Büyükşehir Belediyesi ve bazı ilçe belediyelerinin mülteci meselesine gözlerini kapaması bu durumdan kaynaklanıyor. Bu hatadan derhal vazgeçilmesi gerekiyor.
- Hükümet, mahallelerine mülteci gelmesi konusunda kimlik temelli huzursuzluk yaşayan toplulukların endişelerini yok saymak yerine nuhattap alarak daha fazla gidermeye çalışmalıdır.
- Mültecilere ve kamplara dair kararların merkezde alınması ve valiler vasıtasıyla hayata geçirilmesi yerel halk ile diyalog kurulmaması, çekincelerinin dinlenmemesi sorunlu bir yaklaşımdır.
- Mülteci yerleşimleri ile ilgili iletişim kanallarının kapalı olması ve şeffaflık olmaması, gerçeklikten uzak birtakım spekülasyonların oluşmasına ve gerginliğe yol açıyor.
- Hükümetin bir asimilasyon veya toplumsal doku değiştirme politikası uygulamadığını ve mülteci kamplarının konumlarının belirlenmesinde hiçbir siyasi gündemle hareket etmediğini topluma göstermesi gerekiyor.

Ne yapmalı?

- Türkiye'nin yapması gereken ilk iş mültecilerle ilgili 1951 Cenevre Sözleşmesi'ni tam olarak uygulamasıdır: Mülteciler için uygulanan coğrafi kısıtlamayı kaldırmalıdır.
- Böylece vatandaşlığa geçmeyen / geçemeyen birçok mültecinin durumu da düzelebilir.
- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına genel olarak geçişi kolaylaştıran bir adım atılmalıdır.
 - Türkiye vatandaşlığına geçiş diğer pek çok ülkeye göre daha zor bir süreçtir.
 - Bu bütün mültecilerin yararlanacağı biçimde yeniden düzenlenmelidir.
- Mülteciler belli kriterler göz önüne alınarak vatandaşlığa kabul edilmeleri milyonlarca yoksul mülteciyi dışarıda bırakır.
- Vatandaşlık başvurusu hakkı herkese tanınmalıdır.
- Vatandaşlığa alınmayanlar da bugünkü statüsüz duruma mahkûm edilmemelidir.
- Mülteci statüsü ve onurlu bir yaşam sağlayacak imkanlar sağlanmalıdır.